

BRANDO

MITE CENTENARI

Dimecres de la setmana que ve, 3 d'abril, Marlon Brando hauria complert cent anys. Recordem l'actor nord-americà, icona mundial del cinema i figura controvertida

TEXT TONI VALL

372-639

HULTON ARCHIVE / GETTY

“**L**a veu va continuar parlant, com si només tractés d'escoltar-se a si mateixa. I aquest és un efecte que té sovint, la veu de Brando, perquè com la de tantes persones intensament absorbides pel seu jo, la seva conversa és un monòleg, cosa que ell mateix reconeix i per a la qual dona una explicació pròpia: «La gent que m'envolta no diu mai res. Sembla que l'únic que els importa és escoltar el que he de dir. Per això parlo sempre»”.

Impressiona la descripció, clara, precisa, concisa, eloqüent, i alhora senzilla, sense artificis, gens barroca. Brando, sí, Marlon Brando, observat, escrutat, disseccionat amb paraula mestra per Truman Capote en un dels seus *Retrats*. El retrat es diu *El duc als seus dominis* i és el resultat de la visita que Capote va fer a Brando l'any 1956 en un hotel de Kyoto durant el rodatge del film *Sayonara*, de Joshua Logan. Que interessant el que Capote aconsegueix destil·lar amb poques paraules: explicar al lector l'ego de l'actor més famós del món, un actor de trenta-dos anys que és l'estrella més resplendent i fulgurant de Hollywood. Un mite universal tancat a l'habitació d'un hotel durant un descans del rodatge que l'ocupa, pocs mesos després d'haver rebut l'Oscar al millor actor per la seva creació a *La llei del silenci*, el film d'Elia Kazan en què Brando broda un dels seus més recordats i icònics papers protagonistes. Capote observa com n'és de desordenat: té la cambra plena dels regals que li han enviat els fans, la roba tirada per tot arreu i un desdeny vital, entre zen i desmenjat, que el caracteritza com un estrany ésser entre simpàtic i cretinitzat.

LLEGENDA I CONTROVÈRSIA

No devia ser un toro fàcil de driblar. Acaba de publicar-se el fabulós llibre *Ocho entrevistas inventadas* (H&O Editores), que recull les converses que Enrique Vila-Matas va inventar-se durant la seva etapa periodística en revistes com *Fotogramas* i *Dezine*. La més famosa de totes és l'entrevista que Julie Gilmore va fer a Marlon Brando i que Elisenda Nadal -directora de *Fotogramas*- va encarregar a Vila-Matas que traduís de l'anglès per poder-la publicar a la revista. I Vila-Matas se la va inventar

GETTY

PROTAGONISTA

A l'esquerra, una imatge promocional de Marlon Brando l'any 1951. A sobre, l'interpret i Faye Dunaway *Don Juan DeMarco*. A la dreta, Brando i Maria Schneider a *L'últim tango a París*. A sota, l'actor caracteritzat de Vito Corleone a *El Padrí*.

GETTY

completament. Va escriure el que va voler. Entre altres coses, respostes tan inspirades com aquestes, en un moment, l'any 1968, en què Brando havia decidit aparcar el cinema per dedicar-se a causes socials i a reivindicacions polítiques com per exemple la defensa dels nadius americans, causa que el va portar només quatre anys després a refusar l'Oscar per *El padrí*. Vila-Matas sempre ha explicat que, malgrat la mítica que envolta la invenció de l'entrevista, la seva intenció sempre va ser mantenir-se fidel a l'esperit de la personalitat de Brando, a l'aura ja llegendària i controvertida que l'envoltava.

Detectem una certa altivesa en les respostes: "Les meves admiradores que vinguin a escoltar-me a les places, a les fàbriques, a les universitats, allà on es combat i es treballa per arreglar les coses. Les admiradores que només vulguin estar vinculades als meus assumptes cinematogràfics no m'interessen". També un desengany existencial: "Fa vint anys que soc actor, vint anys tatxats, esborrats. Em pesaven. Físicament, mentalment, espiritualment. Vint anys que han engreixat totes les meves cèl·lules negatives, els meus pensaments més banals i falsos. Vint anys cremats a l'altar de la vanitat, de la felicitat personal. Coses que no s'expliquen". "Diuen a Hollywood que vostè està boig". "Sovint m'han definit així a Hollywood. Tota la gent amb un mínim de personalitat, d'intel·ligència, de dignitat, ha de ser, segons els de Hollywood, una mica boja. Els meus col·legues? Mai he tingut companys ni veraders amics en l'ambient del cine. Tots ells són personatges mesquins que mai he pres en consideració".

ELS CINQUANTA, UNA DÈCADA DECISIVA

Marlon Brando, en primera persona, explica a la seva famosíssima autobiografia *Les cançons que em va ensenyar la meva mare* un devessall d'històries i anècdotes amb l'entorn del Hollywood dels anys cinquanta, la seva dècada decisiva, quan encara no havia desertat d'un sistema creatiu del qual a partir dels anys seixanta renegaria amb fúria desfermada. Explica, per exemple, històries amb dos dels seus companys de generació més rellevants: Marilyn Monroe i James Dean, amb els quals forma un tercet irreplicable de mitomania cinèfila. De Dean explica que coincidien sovint a les festes de Hollywood i que

Dean feia esforços ostensibles per imitar Brando en totes les situacions, des de la seva manera de caminar i de fumar, a la manera com entrava en una casa i llançava la seva jaqueta de cuir sobre el sofà. El relat que fa de Monroe és d'una tristesa eixordadora. Relata la seva història d'amor i com de turmentada estava la protagonista de *Ningú no és perfecte* i *Vides rebels*, tot el seu pes existencial. Dean i Monroe van morir molt joves i no van veure créixer el mite al seu voltant. Brando, en canvi, sí. Va ser conscient de com el món l'admirava com un actor extraordinari -insuperables les seves creacions a *Un tramvia anomenat Desig*, *Julius Caesar*, *Viva Zapata* i *Ells i*

UNITED ARCHIVES

“La gent que m’envolta no diu mai res. Sembla que l’únic que els importa és escoltar el que he de dir. Per això parlo sempre”

elles - i també com un *sex symbol*: la seva samarreta imperi suada a *Un tramvia anomenat Desig* i la seva jaqueta de cuir a *El salvatge* són dues peces de roba que són molt més que dues simples peces de roba, quasi dos personatges més que descriuen tota la càrrega sexual de Brando als dos films.

DECLIVI A HOLLYWOOD

L'envelliment va ser, i tant que sí, una càrrega molt feixuga per a l'actor. Com un home extremadament atractiu va convertir-se en un ancià molt passat de pes i amb fama de groller. S'hi va unir també el seu calvari personal com a pare. La seva filla Cheyenne es va suïcidar l'any 1995, posant punt final al calvari viscut des que, cinc anys abans, la seva parella va morir assassinat a mans del seu germanastre, Christian Brando. L'actor va veure's implicat i acusat d'inacció per a no haver mediat i impedit l'assassinat. La tràgica història va marcar la salut de Brando i també va treure a la llum com de desastre havia sigut com a pare i com a parella. Malgrat rebre una última nominació a l'Oscar el 1989 per *Una àrida estació blanca*, el prestigi de Brando com a actor va experimentar una forta davallada. Ningú se'l prenien ja seriosament. El documental *Val*, dur i colpidor, sobre la vida de Val Kilmer, ens permet veure un Brando totalment decadent, dormint en una hamaca durant una pausa del rodatge de *L'illa del Dr. Moreau*, film en què els dos actors van coincidir a mitjans dels anys noranta. Una imatge impressionant.

Esclar que, si algun fet ha entapissat de suspicàcies el record i el llegat de Marlon Brando, ha sigut sens dubte l'ombra de l'abús sexual que l'actriu Maria Schneider va denunciar durant el rodatge de la famosa escena de la sodomia lubricada amb mantega de *L'últim tango a París* (1972). Schneider sempre va dir que aquella escena va ser complicada, que ella va sentir-se humiliada i "una mica violada". Va ser el mateix director del film, Bernardo Bertolucci, qui va aixecar la polseguera definitiva quan va explicar durant una entrevista que ni ell ni Brando van avisar l'actriu del recurs de la mantega que se li va acudir, segons sembla, a Brando. Brando, per cert, estava arruïnat quan Bertolucci li va oferir el paper. Sis anys abans, el 1966, l'actor s'havia comprat l'illa de Tetiaroa, al nord d'Haití, per 200.000 dòlars. ●